

Oude en nieuwe republikeinen

Het was te verwachten. Na de televisieserie 'Het jaar van de opvolging' waarin de acteur Porgy Franssen een schlemielige kroonprins neerzette, staat het koningshuis weer eens ter discussie. Oftewel: "de principiële vraag over de aanvaardbaarheid van het constitutionele model" zoals Tom Rooduyn het in de inleiding van 'De Republiek der Nederlanden' noemt. De ondertitel luidt: 'Pleidooien tegen de monarchie' en 'een nuchtere inventarisatie van anti-monarchistische pleidooien'.

Het is een mooie uitgave, oranje-blauwe kaft met leeuw en al. Maar de bundel mist overtuiging en intellectuele uitdaging. De verschillende auteurs getroosten zich veel moeite om ons als lezer ervan te overtuigen dat het koningsschap uit de tijd is, waaronder Jaap van Heerden, Ad Dunning en Hans van den Berg. Het is echter een ongelijke strijd en met name Hans van den Bergh realiseert zich dat terdege. Het koningsschap is een my-

the en vechten tegen een mythe is zo ongeveer het moeilijkste dat er is. Het is dan ook jammer dat de meeste auteurs zolang stilstaan bij het feit dat het koningsschap een fictie is, dat de huidige Oranjes geen directe afstammelingen zijn van Willem van Oranje en dat de levenswandel van Onze Hoogheden niet bepaald onomstreden is. Natuurlijk is het koningsschap een fictie, net als de 'wil van het volk' of de 'ministeriële verantwoordelijkheid' of het 'millemium-feest'. De centrale vraag is of het een nuttige fictie is. En daar is geen eenduidig antwoord op mogelijk, dat hangt af van de maatschappelijke context.

Een andere kwestie is de ergernis van de auteurs over de mystificatie van de koninklijke invloed en macht. Macht en mystificatie gaan echter altijd samen, denk maar eens aan het begrip 'de lege plek van de macht' in het denken van de Franse filosoof Claude Lefort. Lefort wil daarmee juist op de fundamenteel democratische karakteristiek duiden van het ontbreken van een verantwoordelijke leider die de beslissingen neemt. Is mystificatie erg? Nee dus, niet altijd.

Tenslotte schuilt er ergens een tegenstrijdigheid in het betoog van de republikeinen. Vaak wordt door de schrijvers gerefereerd aan de in hun ogen onbegrijpelijke idiotie dat een mens door geboorte is aangewezen om staatshoofd te worden. Maar zij gaan dan te gemakkelijk voorbij aan het feit dat onze kroonprins op het koningschap wordt voorbereid en langzamerhand wordt gevormd tot een geschikt staats-hoofd. Een beter bewijs voor maakbaarheid is nauwelijks denkbaar. (AV)

'Republiek der Nederlanden', Tom Rooduyn red., De Bezige Bij, Amsterdam 1998

Het verhaal van geld

In onze Westerse beschaving lijkt het soms om nog maar één ding te gaan. Nee, ik bedoel niet 'sex' (u had vijftig procent kans) maar 'geld'.

Zeker met de invoering van de euro in het vooruitzicht is 'geld' een even ongrijpbaar als alom aanwezig verschijnsel in de politieke discussies.

Tot voor kort had niemand ooit een euro gezien en toch spraken regeringsleiders en hun ministers al jarenlang over niets anders. Harde valuta met een vaak lange historische achtergrond als de mark, de gulden en het pond werden en worden ingeruild voor een fictieve, nieuwe geldeenheid.

Een ander eigenaardig aspect van geld is dat als de president van de Verenigde Staten op een slecht getimed moment zijn broek laat zakken, de waarde van de dollar keldert. Een ieder die deze feiten wat langer op zich in laat werken, moet zich toch

